

DRUŠTVENIK

LETO 1933 — ŠTEVILKA 5

Katoliška akcija

1. Kaj je Katoliška akcija?

Italijanski katoličani so živeli zadnje polstoletje v čisto posebnih razmerah. Zaradi sovražnega razmerja med laško vlado in Vatikanom katoličanom sploh ni bilo dovoljeno oficijelno sodelovanje v državni politiki. Po nastopu Mussolinijeve fašistične diktature se je sicer dosegla uradna sprava med Cerkvijo in državo, toda fašizem je zato na drug način oviral in še ovira uveljavljanje katoličanov v laškem javnem življenju. Z ozirom na to je jasno, da so morali katoličani na Laškem zato vedno iskati čisto posebnih oblik za svoje organizacije in za svoje delo. Ker je polagala Cerkev vedno zlasti na vzgojno in prosvetno delo največjo pažnjo, je posegel v tozadevno organizacijo katoličanov sam sv. oče Pij XI. in je dne 2. oktobra 1923 potrdil pravila »Italijanske katoliške akcije« ter to, prvotno le vzgojno-prosvetno organizacijo postavil na najširše temelje. Člen prvi teh pravil namreč pravi: »Katoliška akcija je zveza katoliških sil, ki so organizirane za krepitev, širjenje, udejstvovanje in obrambo katoliških načel v zasebnem, družinskem in socialnem življenju.«

Ta nova oblika organizacije laških katoličanov je vzbudila hitro največjo pozornost po vsem katoliškem svetu. Začela se je širiti tudi izven Italije in sv. oče je ponovno izrazil svojo željo in voljo, da se uvede slična »Katoliška akcija« po vseh katoliških deželah. Ponekod so kratko malo kar prevzeli pravila in poslovnik Italijanske Katoliške akcije. To se je zgodilo zlasti tam, kjer so bile doslej katoliške organizacije le slabo razvite. Po drugih krajih so poleg že obstoječih starih katoliških organizacij ustanovili še novo po laškem zgledu, a v

tretjih deželah so vse delo, ki ga predvideva Kat. akcija, naslonili na že obstoječe stare organizacije, zlasti stanovske.

Kaj je pravilno? O tem je nedvoumno izpregovoril sam sv. oče v svojem pismu na kardinala Bertrama z dne 13. novembra 1928, kjer pravi med drugim: »Sicer pa se lahko ume, da bo Kat. akcija v praksi različna, kakor sta različna starost in spol, kakor so različne časovne in krajevne razmere.«

Katoliška akcija je torej lahko v vsaki deželi, v vsaki škofiji različna, popolnoma prilagodena živim krajevnim in časovnim razmeram, le da izpolnjuje svoj namen. Kaj pa je namen Kat. akcije? Na to nam zopet odgovarja sv. oče sam, ki je že leta 1926 označil KA kot »udeležbo neduhovnikov pri pravem misijonskem delu cerkve, kot obliko sodelovanja neduhovnikov pri misijonskem delu duhovnikov«. Še natančneje je razložil namen in pomen KA kardinal dr. Faulhaber, ki je dejal: »Škofje in duhovniki so preobloženi z neposrednim dušnim pastirstvom. S težavo polnijo s svojim glasom cerkveno notranjost. Zunanaj pa, po cestah in hišah, pridigajo sovražniki cerkve in krščanskega svetovnega nazora na tisoč prižnicah s tisoč jeziki in časopisi. Če so sovražniki cerkve čuječi, njeni prijatelji ne smejo spati! Če sovražniki cerkve govore, njeni prijatelji ne smejo molčati. Če se sovražniki pripravljajo na boj, prijatelji ne smejo pustiti, da meč duha rjavi. Če toliko soljudi pada v njihova poganstva, tedaj morajo vsi, ki nosijo Kristusovo ime, in ne le duhovniki, postati spoznavci in apostoli.«

Katoliška akcija je torej popolnoma verska zadeva, njen namen je širjenje

katoliške vere in katoliške morale, delo za živo vero in krščansko življenje, za živo krščanstvo v zasebnem, družinskem, gospodarskem, družabnem in državljan-
skem življenju. Z ozirom na ta globoki pomen in široki namen Katoliške akcije je duhovnikom tudi zapovedano snovati Katoliške akcije, vernikom pa zapovedano pri njih po svojih močeh sodelovati. Ker pa neduhovniki ne morejo sodelovati pri duhovniškem delu neodvisno od cerkvene oblasti, so KA seveda tesno uvrščene v ves ustroj cerkve in organizacije, ki se smatrajo za del Kat. akcije, so seveda tudi dolžne slediti njenim navodilom.

Katere organizacije je pa smatrati za del Kat. akcije? Na kratko bi lahko rekli, da vse, ki priznavajo katoliška načela in imajo namen se po njih tudi ravnati. V praksi so pa iz okvira KA izvzete navadno le politične in gospodarske organizacije. Politične zato, ker je KA izrečno nepolitična organizacija, kajti cerkev ni vezana na nobeno politično stranko, a gospodarske organizacije zato, ker cerkev seveda nikakor ne more prevzemati v čisto gospodarskih vprašanjih nobenega vodstva in ne odgovornosti. S tem pa seveda še nikakor ni rečeno, da bi se KA ne smela brigati za socialna in politična vprašanja, obratno, delati mora tudi na tem polju, toda le vzgojno, da jih usposablja za pravilno delo v zmislu katoliških načel tudi na tem polju. O tem je avtoritativno izpregovoril sam papeški nuncij Pacelli leta 1928 na nemškem katoliškem shodu v Magdeburgu, ki je ob tej priliki izjavil, da je namen KA dati katoliškemu ljudstvu voditelje, ki stojijo povsod tam, kjer so kultura, gospodarstvo in politika verskega in nravnega polja, jasno in sigurno na tleh katoliškega svetovnega nazora. Katoliška akcija združuje tedaj predvsem vse strogo cerkvene (verske), prosvetne in karitativne organizacije, a vplivati pa skuša tudi na vse ostale (gospodarske, strokovne in politične), da vršijo svoje delo v zmislu katoliških načel. Sv. oče je pa leta 1924 celo dejal:

>Katoliška akcija se ne vtika v politiko, toda učiti hoče katoličane, kako se je treba politike na najboljši način posluževati, za kar so obvezani vsi dobri državljani, a prav posebej katoličani... Kršili bi težko dolžnost, če ne bi po svojih močeh sodelovali pri političnih zadevah mesta, pokrajine, države.<

Ze iz doslej povedanega je torej jasno razvidno, da je mišljena KA kot nekako središče sploh vsega smotrenega katoliškega dela in življenja v posameznih krajih in v posameznih deželah (škofijah), kot nekako ognjišče, odkoder naj bi izhajale pobude in kamor naj bi se stekale zopet vse niti. Če pogledamo samo na razmere, kakršne so vladale, pri nas na Slovenskem, tedaj vemo, da smo imeli mogočno katoliško organizacijo, tako mogočno in vsestransko, da so začele posamezne veje že celo izgubljati neobhodno potrebni medsebojni stik, kar je pogosto prav po nepotrebnem cepilo dragocene moči in oteževalo jasen pregled vsega dela. Zelo smo zato pogrešali nekakega osrednjega ognjišča, saj morajo biti danes vse katoliške vrste strnjene bolj nego kdajkoli poprej. Po pravici pravi zato naš učenjak dr. A. Ušeničnik, >da je Katoliška akcija ena najresnobnejših zahtev naše dobe.< E.

IZ NAŠE KATOLIŠKE AKCIJE

Biserna maša nadškofa dr. Jegliča bo dne 30. julija v Ljubljani. Ta proslava bo obenem združena s cerkveno slovesnostjo 1900 letnice Kristusove smrti. Radi tega opozarjamo vse čitatelje, da ta dan prihite v belo Ljubljano. V Ljubljano bodo ta dan vozili posebni vlaki s polovično vožnjo. Na Stadionu bo dopoldne ob 10 sv. maša jubilaranta nadškofa dr. Jegliča, pri kateri bodo pele ljudske mase slovenske nabožne pesmi. Pravitam bo ob treh popoldne cerkveni koncert v proslavo 1900 letnice. Pozivljemo vse pevce in pevke, da se vneto pripravljajo za ta nastop.

O prosvetnih domovih¹

Prosvetni domovi so ognjišča naše kulture. Iz njih se širi prosveta in izobrazba med ljudstvo. Tu se zbirajo fantje in dekleta k posvečovanju in k izobrazbi. V velikih dvoranah se zbirajo ljudje, da si razširijo svoje duševne obzorje s predavanji in igrami. Prosvetni domovi družijo ljudi in jih vodijo po poti izobrazbe.

Prosvetni domovi so poleg cerkve najvažnejše stavbe v župniji. Zato ni vseeno, kako so zgrajeni, kako so razporejeni njihovi prostori in kakšni so ti prostori. Tudi ni vseeno, kakšen utis naredi prosvetni dom na človeka, ki gre skozi kraj.

Naši prosvetni domovi naj bi bili v ponos in v čast našemu narodu, kakor so naše cerkve in kapelice.

Z zidavo novega prosvetnega doma prevzamejo voditelji veliko odgovornost. Oni lahko olepšajo z lepim domom svoj kraj in našo deželo, lahko pa pokvarijo lep vtis, ki ga sedaj naredi na popotnika cela vas s cerkvijo na čelu. Predvsem pa je v njihovih rokah, da naredi res pravi prosvetni dom, ki bo odgovarjal potrebam in zahtevam prosvete. Če

¹ Lansko jesen smo objavili v »Društveniku« dva članka z naslovom »Društveni ali ljudski domovi«. Objavili smo jih zato, ker se nam zdi, da je premnogo naših domov po kmetih in po mestih prav temeljito zgrešenih. Takratna naša izvajanja so našla mnogo pohvale in priznanja, istočasno so nam bile pa izražene še prošnje, naj o tem važnem vprašanju še večkrat pišemo. Glede na to smo naprosili enega najodličnejših naših mladih arhitektov, naj nam napiše o tem vprašanju za letošnji letnik obširnejšo razpravo. Čeprav je po razpustu premnogh prosvetnih društev to vprašanje postalo med tem navidez manj pereče, ta tehtni članek, ki nam je bil izroččen šele sedaj, vendarle objavljamo, kajti nobenega dvoma ni, da je sedanji zastoj v podeželskem društvenem delovanju le začasnega značaja in da je graditev novih, oziroma prezidava starih društvenih domov postavljena z dnevnega reda le za kratek čas, marsikje pa sploh ne. — Uredništvo je na željo za podrobnejše navete tudi rade volje pripravljeno sporočiti interesentom tudi ime in naslov pisatelja tega članka. — Opomba uredništva.

tu nimajo srečne roke ali če se ne zavedajo dovolj svoje velike naloge, bo nastal dom, ki bo stal prazen in zapuščen v spodtiko njim in drugim. Kadar si zida gospodar hišo, premišluje, si ogleduje druge hiše ter povprašuje, kaj naj naredi, da bo njegova hiša res udobna in praktična. In taka hiša ni sama po sebi nič posebnega novega. Tudi ni pri navadni hiši toliko težav kakor pri prosvetnem domu, saj bo služila samo enemu gospodarju in eni družini. Razen tega vidi druge enake hiše ter samo izboljša, kar mu ne prija na njih.

Prosvetni dom ni navadna hiša. Že velika dvorana je tako velik in nenavaden prostor, da zahteva sam mnogo premišljevanja in večje roke, če naj bo tak, da bodo ljudje radi hodili vanj. O dvorani pravimo navadno, da mora biti akustična, to je, da mora biti takih oblik in takih mer, da se predavatelja ali igralca dobro sliši od vseh strani.

Poleg dvorane je vedno še nekaj drugih prostorov in sob. Ti prostori in sobe so namenjene za posvetovanja fantov in deklet, za knjižnico in čitalnico, za pevске zборе in še drugo. Prav gotovo ni vseeno, kje leže ti prostori in kakšni so.

Eno prav lahko že tukaj ugotovimo. Vse sobe in vsi prostori s hodniki vred morajo biti zelo svetli in zračni. Prostor, ki je solnčen in zračen, je že sam na sebi tak, da se počutimo v njem bolj veseli, kakor pa v mračnem.

Prosvetni dom bomo zidali, pravijo, in sestavimo gradbeni odsek ter začno sekati les in dovažati pesek.

1. Kje naj stoji prosvetni dom?

Kje bo stal novi prosvetni dom? To vprašanje po navadi ne dela mnogo težav. Kjer pač je kak prostor še nezazidan ali bolj poceni. Vendar pa je od tega, kje bo stal novi dom, odvisno, ali bodo ljudje radi hodili vanj ali ne. Prosvetni dom ne spada na konec vasi, niti na kako stransko cesto. Stati mora v središču kraja in na prometni točki, kjer

se že po naravi zbirajo ljudje. Prav je, če je pred prosvetnim domom več prostora, da se ljudje pred prireditvijo zbirajo in po vprizoritvi razhajajo.

Stavbišče, na katerem bo stal novi dom, naj bo ravno in suho. Tla naj bodo trdna in zdrava, ker se prihrani s tem veliko stroškov. Stavbišče naj bo tudi dovolj veliko, da ostane nekaj sveta okoli doma in posebej še za javne nastope na prostem. Oblika stavbišča naj bo pravilna. Prostori novega doma se bodo morali ravnati po njem.

Tla, na katerih bodo stali zidovi novega doma, morajo biti trdna in suha. Najboljša tla so iz debelega gramoza ali iz suhe trde ilovice. Skalnata tla niso tako priporočljiva, ker dajo mnogo dela pri izravnavanju in polaganju temeljev, če leži kamenita plast neenakomerno. Z vodo prepojena tla zelo podraže stav-

bo, ker jo je treba zavarovati pred vlago na poseben način.

Stavbo moramo pa zavarovati pred vlago tudi, če so tla popolnoma suha in trdna. S tem se bomo obvarovali tistih umazanih, mokrih lis v notranjih prostorih ter vlažnosti zidov. To zavarovanje pred vlago ali izolacijo moramo izvršiti jako natančno, da nam skozi male luknjice ne uhaja mokrota po zidu navzgor. Opečni zidovi srkajo vlago iz tal in jo vlečejo kvišku, dokler ne izhlapi na površju. Pri tem odpada omet na zunanji steni. Vlaga, ki pride do lesenih tal, povzroči lesno gobo. Kadar pa ta pride v hišo, ne pomaga nobeno popravilo. Vse nagnite dele je treba odstraniti in sežgati, ker se sicer širi dalje. Najbolje je, da se odstrani cel pod in pravilno zavaruje širjenje s praviino izolacijo.

Novi zakon o gasilstvu

V zadnji številki »Društvenika« smo povedali, da je gasilstvo v Sloveniji razvito tako, kakor nikjer drugje v državi, kajti dobro polovico vsega jugoslovanskega gasilstva tvori ravno naše slovensko gasilstvo. Istočasno smo pa tudi odkrito in brez ovinkov povedali, da katoliški Slovenci s tem našim gasilstvom nismo ravno preveč zadovoljni, kajti kljub temu, da tvorimo zavedni katoličani ogromno večino med našim slovenskim ljudstvom, smo po svoji nemarnosti in brezbriznosti dopustili in še dopuščamo, da se vrše v tej organizaciji marsikje nerodnosti in da nosijo v njej veliki zvonec ljudje, ki niso prijazni ne katoliškim, ne slovenskim in ne ljudskim načelom. Da, marsikje se to občekoristno organizacijo zlorablja naravnost v nam sovražne politične namene. Skrajni čas bi zato že bil, da se tega povsod jasno zavemo in napravimo takim razmeram kratkoma konec. »Kdor zaničuje se sam, podlaga je tujčevi peti«, pravi pesnik in z brezbriznimi zaspanci se povsod pometa. Tu ne pomaga prav nobeno javkanje in izgovarjanje, temveč delo in odločnost

Vse pa kaže, na nastopa sedaj za naše gasilstvo čisto nova doba in da stopamo v popolnoma nove razmere. Že pred več tedni so objavili namreč listi vest, da je predložil minister za fizično vzgojo naši narodni skupščini osnutek posebnega zakona, po katerem bi naj bilo v bodoče urejeno vse gasilstvo v naši državi. Pravijo, da bo ta zakon še letos sprejet in tudi izveden, zaradi česar bo dobilo naše gasilstvo za bodoče tudi do cela novo lice. Ker pa na Slovenskem skoro ni več župnije brez gasilnega društva in je tudi velika večina naših naročnikov in bralcev gasilcev, bo gotovo vsakega zelo zanimalo, kako nameravajo preurediti bodoče gasilstvo po novem zakonu. Naj navedemo zato iz tega zakonskega osnutka vsaj najglavnejša določila:

1. Organizacija.

Gasilska organizacija bo obstojala iz gasilskih čet. Te so lahko prostovoljne, industrijske (in zavedne), pokliene in obvezne. Industrijska podjetja in veliki zavodi bodo po novem zakonu prisiljeni osnovati svoje lastne industrijske, oziroma zavodne gasilske čete, mesta z več

kot 50.000 prebivalci bodo prisiljena osnovati posebne **poklicne gasilske čete**, kraji z 2000—50.000 prebivalci, ki nimajo prostovoljnih gasilskih čet, bodo pa prisiljeni sestaviti iz občinskih uslužbenecv posebne **obvezne gasilske čete**. Povsod drugod bodo delovale **prostovoljne gasilske čete**. Pri nas na Slovenskem bosta prišli v poštev le 2 poklicni gasilski četi (Ljubljana in Maribor), nekaj industrijskih in zavodnih čet (v večjih tovarnah), vse ostale bodo pa prostovoljne. kajti do tako zvanih obveznih pri nas očitno sploh prišlo ne bo.

Vse gasilske čete bodo združene po **gasilskih župah** (menda bo v vsakem okraju po ena župa), župe vsake banovine bodo združene v »**gasilsko zajednico**«, a te zajednice iz vseh 9 banovin skupaj bodo tvorile »**gasilsko zvezo kraljevine Jugoslavije**« s sedežem v Belgradu.

Na čelu vsake gasilske čete bodo stali poveljnik, njegov namestnik, tajnik,

vodje oddelkov, varuhi opreme in skladišč, občinski inženjer, občinski zdravnik in blagajnik. V **banovinskih gasilskih »zajednicah«** bodo poleg običajnih funkcionarjev še zastopnik banske uprave, zastopnik vojaštva in poseben plačan gasilski nadzornik za čete določne banovine. **Vrhovno vodstvo vsega jugoslovanskega gasilstva** naj bi po tem zakonskem osnutku tvorila uprava skupne zveze in pa starešinstvo. V upravi naj bi bili zastopniki vseh banovinskih zajednic (za vsakih 10.000 članov po eden), zastopniki raznih ministrstev, zveze mest, zveze občin in urednik skupnega glasila; v starešinstvu bi bili pa starešina (po slovensko se pravi temu predsednik), 2 podstarešini, tajnik, blagajnik, glavni gasilski nadzornik, glavni urednik, zastopnik vojnega ministrstva in zastopnik ministrstva za telesno vzgojo.

(Nadaljevanje)

Svetlobna slika

Poleg besede, ki posreduje širjenje prosvete in izobrazbe v naših dvoranh in predavalnicah, je svetlobna slika (diapozitiv) važen sodelavec. Njena naloga pri predavanjih s svetlobnimi slikami je trojna:

1. slika nam predstavi predmet v naravnem in dejanskem položaju. Sem spadajo slike, ki nam predstavljajo razna poučna potovanja in studijske izlete. Te slike vplivajo ljudsko izobraževalno zlasti na razum.

2. V drugo skupino prištevamo slike, ki nam predstavljajo posamezne predmete, ki so takorekoč odtrgani od svoje okolice. Te slike vplivajo slično na človeka kot obiski v muzeju.

3. V tretjo skupino pa spadajo slike, ki besedo, kakor tudi predmet osvetljujejo in ponazorujejo.

V povojni dobi se je posrečilo, da smo dobili v Ljubljani veliko zbirko, ki dosega 10.000 slik, katere naj bi vse služile kot pripomoček za prosvetno delo med našim narodom. Poleg društev so si tudi nekatere šole omislile projekcijske

aparate, s katerimi proicirajo slike na stene ali na platno. Radi tega se širi zmisel in pomen svetlobne slike (diapozitiv) tudi med našim šolstvom in društvom. Ker so na razpolago tako ogromne zbirke, je mogoče, da sleherni predavatelj s pomočjo te zbirke svoje predavanje opremi tudi s slikami. Za malenkostno izposojevalnino dobi na razpolago celo serijo slik, ki jih uvrsti v svoje predavanje. Tako predavanje vse drugače vpliva na razum, na čutila in na čuvstva človeka. Za kar bi predavatelj rabil večminutno razlago, izvrši v trenutku svetlobna slika. En sam pogled poslušalca na sliko razloži več kot cela vrsta stavkov. Poleg tega pomagata svetloba in senca in videz prostorne slike. Vse te prednosti ima svetlobna slika.

Izposojevalnica diapozitivov vrši slšno te slike, ker napravijo človeka razsamo izbrati kolikor mogoče veliko množino slik in jih razvrstiti po sorodni tvarini, izposojevalnica mora biti tudi kulturna posvetovalnica. Kakor ni vsaka knjiga primerna za knjižnico, primerna

za posameznega obiskovalca knjižnice, tako pa tudi vsaka slika ni primerna za zbirko. Le fotografično neoporečne slike, ki morajo biti vsebinsko bogate in pregledne, spadajo v zbirko. Upoštevati se morajo glavne zahteve umetnosti. Slike se ne smejo izgubiti v nebistvenih prizorih.

Neprecenljivo vrednost hranijo ravno te slike, ker napravijo človeka razpoložljivega, da sprejme predavateljevo besedo. Radi tega so neobhodno potrebne pri domovinskih večerih in pri verskih predavanjih. Kako hitro se človek počuti domačega, ako zagleda pred seboj sliko, ki nam predstavlja stanovanjsko kulturo naše kmečke hiše. Ko zagleda v kotu javorjevo mizo, nad njo domači oltar ali jaslice, veliko lončeno peč, poleg nje staro, z nagelni poslikano skrinjo, tedaj ne rabi govornik ali predavatelj nobenih besedi, da bi orisal notranjost kmečke hiše. Razpoloženje je tukaj, ni ga treba šele ustvarjati. Kako koristno se uporablja slika pri verskih predavanjih, nam jasno dokazuje izkušnja. Naša izposojevalnica, ki ima do 250 slik iz sv. pisma in nad 300 slik iz cerkvene zgodovine, z veseljem opazuje, da so ravno te slike največkrat v rabi, kljub temu, da se jih premnogi veroučitelji doslej še niso poslužili. S kako pozornostjo sledijo na pr. dekleta ali fantje pri shodu Marijinih družb razlaganju cerkvene zgodovine, ki jo ponazorujejo svetlobne slike!

Velika je razlika med svetlobno sliko in med filmom. Dočim slika nudi pogled na predmete, ki se ne gibljejo, temveč stoje, kar povzroči, da se slika veliko globlje vtisne človeku v spomin, pa film predstavlja le gibanje. Zato pokrajinski filmi nikdar ne dosežejo slike. Dalje obstoja tudi razlika med prozorno sliko in med navadno sliko. Vemo, da tako zvani episkop-aparat, ki proicira razglednice, slike iz knjig, nikdar ne doseže jasnosti svetlobe tako zvane svetlobne slike, diapozitiva. Ker je naša zbirka svetlobnih slik že tako bogata, zato odpade tudi razlog za nabavo episkopov, ki so po navadi 100% dražji, kakor pa običajni skioptični aparati. Veči-

na teh slik je opremljena tudi z besedilom, vendar pa mora predavatelj pripraviti svoje predavanje primerno krajevnim razmeram in višini izobrazbe svojih poslušalcev. Predavatelj bi silno grešil, ako bi vzel v roke spisano predavanje in bi ga kar slepo čital poslušalcem, operater pa bi njegovo čitanje osvetljeval s svetlobnimi slikami. Brez uspešno bi bilo tudi predavanje, ako bi predavatelj slike pri predavanju šele prvič videl ali pa bi kratkomalo prešel samo na opis in razlago slike. To so tri temeljne napake, katere takoj zapazimo pri predavatelju začetniku. Ob sličnih primerih vidimo, da ni prave zveze med predavateljem in poslušalcem, manjka prave, žive besede, zato pa mora predavatelj tvarino več ali manj obvladati, ne sme biti navezan na besedilo, obvladati pa mora tudi slike, ker samo na ta način bo predavanje in govor dosegel svoj namen.

Dooro je, ako si predavatelj že v naprej zastavi vprašanje, kakšno nalogo naj imajo slike pri njegovem predavanju, ali naj bodo slike glavni predmet predavanja, ali pa naj bo glavna naloga naložena živim besedi, kjer bo slika samo dopolnilo. Ako hočeš poslušalce vpeljati v umetnostno zgodovino, da bodo razumeli na pr. gotski slog, tedaj boš prepustil glavno besedo sliki, ako pa hočeš vpeljati poslušalca v življenje kmetovalčeve, tedaj se boš pa slike poslužil le kot ponazorilo svojim besedam. Od tega je potem tudi odvisno, koliko slik rabiš za svoje predavanje. Če imajo glavno besedo slike, potem jih rabiš veliko manj kot pri predavanju, kjer naj bo slika samo pripomoček. Toda tudi pri drugem predavanju moramo poznati meje. Predavatelj, ki na uro porabi več ko 60 slik, se pregreši nad svojimi poslušalci, ker jih s slikami utruja in preveč obremeni oni del čutil in živčevja, ki je v zvezi z vidom. Enovrstna hrana, naj bo še tako dobro pripravljena, človeku končno preseda.

Pri vsakem prosvetnem delu morajo sodelovati vsi, tako naj tudi pri predavanju s svetlobnimi slikami sodelujejo poslušalci. To namreč da živahnost in

knjiga primerna za knjižnico, primerna nazornost slike. Kdor je že kdaj doživel, s kakšnim zanimanjem so sledili učenci v šoli pouku s pomočjo diapozitivov ali člani raznih organizacij takemu predavanju, ta mora potrditi, da je svetlobna slika najbolj nazoren pripomoček pri pouku in pri izobraževalnem delu. Slika ima namreč to lastnost, da približa predmet razumu in poživi razpoloženje. Na ta način pa izobraževalno delo na-

pravi duševno bogato, globoko in mu pomaga kazati pot k pravi prosveti.

Vsem predavateljem torej priporočamo, da se poslužujejo v bodoče ogromne zbirke diapozitivov, katere vam nudi naša »Izposojevalnica« na Miklošičevi cesti 7 v Ljubljani. Pravtam se dobe za malenkostno odškodnino v posojilo tudi projekcijski aparati in se nabavljajo tudi društvom in šolam tovrstni učni pripomočki.

DROBIŽ

Iz naše organizacije

Svetoletna romanja pripravlja poseben odsek Katoliške akcije v Ljubljani. Na Sv. Višarje odpelje poseben vlak dne 31. julija iz Ljubljane ob pol 8 zjutraj in se vrne 1. avgusta ob 5 popoldne v Ljubljano. Vožnja po železnici do državne meje in vožnja po Italiji, tja in nazaj, stane 65 Din. Oni udeleženci, ki se bodo udeležili biserne maše nadškofa Jegliča, bodo lahko takoj naslednji dan napravili to jubilejno romanje na Sv. Višarje. Priglasje sprejema romarski odbor Katoliške akcije, Ljubljana, Miklošičeva 7.

V Rim odpotuje manjša skupina dne 20. avgusta. Pot bo vodila iz Rima tudi v Neapelj, Pompej in Vezuv. To skupino priporočamo zlasti katoliškemu učitelstvu, da se priključi, ker med letom ne utegne potovati radi šole. Za vse ostale pa bo vozil posebni romarski vlak dne 29. septembra v Rim. Romarji bodo lahko obiskali tudi Loreto, Asisi in Padova. Tatančnejši podatki bodo razvidni iz letakov, katere bodo prejeli v ta namen župni uradi.

Naša knjižnica

Dobra knjiga je človeku najiskrenejša prijateljica in svetovalka, mladini pa najboljša vzgojiteljica, zato gojimo povsod ljubezen do lepe in dobre knjige. Neizmerno gorja pa na drugi strani povzroči slaba knjiga in slab časopis, zato s temi ven iz naših knjižnic in hiš. To imejmo vedno pred očmi.

Novе knjige. V sicer tako podjetni Jugoslovanski knjigarni ni izšla ta mesec no-

vena nova knjiga, pač pa se nam jih obeta par za prihodnji mesec.

V lanskem letniku »Društvanika« smo opozorili naše bralce na lep dijaški list »Mentor«, ki je namenjen odrasli mladini, zlasti dijakom. Pred kratkim je začel ta list izdajati tudi posebno »Mentorjevo knjižnico«, od katere je izšel sedaj prvi zvezek, obsegajoč zabavno dijaško zgodbo »Obisk v karceru« ter življenjepisa edinega pesnika naših beneških Slovencev, bogoslovnega prof. Ivana Trinka, s izborom njegovih najlepših pesmic. Drobná knjižica, ki jo vsem najtopleje priporočamo, se naroča v upravi »Mentorja«, Ljubljana, Miklošičeva 7.

Mohorjeva družba je v svoji znani »Mohorjevi knjižnici« (zv. 54) izdala lep zgodovinski roman »Ko so hrasti šumeli«, ki ga je spisal S. R. Minclov, prevedel pa pred nekaj meseci umrli B. Vdovič. Dejanje se vrši v začetku 16. stoletja blizu sedanje meje med Rusijo in Livonsko, kjer je pa gospodaril tedaj še nemški viteški red. Ta je bil tedaj v stalnih hudih bojih s Poljaki in Rusi in tudi ta roman nam slika te boje, življenje v srednjeveškem ruskem in nemškem mestu, zlasti pa kupčijske stike med obema narodoma. Vse dejanje je izredno zanimivo in napeto, zato smo prepričani, da bo našel roman tudi med kmetiškimi ljudstvom jako mnogo navdušenih bralcev. — Zlasti bo pa vsem našim bralcem ugajala druga knjiga, ki je letošnjo pomlad izšla v »Mohorjevi knjižnici« (zv. 55), to je Bevkov »Veliki Tomaž«. Bevk je nedvomno naš najplodovitejši poveljni pisatelj. Njegova domišljija je neizčrpna in skoraj ne bo meseca, ko ne bi izšel kak njegov nov roman ali povest. Prav ta le »Veliki Tomaž« pa spada gotovo med najboljša dela, kar nam jih je napisal doslej ta plodoviti pisatelj. V njem nam riše trdega in grčastega kmeta iz goriških hribov, ki je prišel v navzkrižje s svojim sinom Stefanom. S svojo pridnostjo je spravil skupaj lepo imetje, spor s sinom ga je pa privedel v pijačo in sedaj nam razvija pisatelj pred očmi pretresljiv boj med gospodarjem in

ostalo rodbino. Prepričani smo, da bodo to prelepo povest brali z največjim užitekrom ravno kmetiški ljudje in se iz nje tudi marsikaj naučili.

Tudi na eno hrvaško knjigo moramo to pot opozoriti naše bralce in naše podeželske knjižničarje. To je najnovejše delo P. Grgca z naslovom »Hrvatski Job šestnaestoga vijeka. Život i djela Ivana Karlovića«. Tu nam riše pisatelj prezanimivo poglavje iz znamenite hrvaške zgodovine v začetku novega veka. Mi Slovenci smo tedaj silno trpeli pred neprestanimi turškimi napadi, še neprimerno več so pa trpeli Hrvatje. Vendar so bili ti toliko na boljšem, da se jim je vsaj njihovo plemstvo postavljalo krepko v bran, dočim so se naši plemiči večinoma skrivali v svojih utrjenih gradovih. In eden najznamenitejših hrvaških junakov v bojih proti Turkom je bil liško-krbavski knez in poznejši hrvaški ban Ivan Karlović, ki nam ga Grgec opisuje v tej knjigi. Posebno bo vsakega zanimala zahrbtna vloga, ki so jo v teh bojih igrali hinavski Benečani in pa popolna brezbrzižnost Habsburžanov za strašne rane, od katerih so tedaj krvaveli ubogi Slovenci in Hrvatje. Ker te strani naše žalostne zgodovine tako malo poznamo, bo bral vsak to Grgčevo knjigo s še prav posebnim zanimanjem.

Po naših odrih

»Koroški tihotapci.« To je naslov novega, četrtega zvezka »Ljudskih iger«, ki jih izdaja Misijonska tiskarna v Grobljah pri Domžalah. Obsega izvirno Fr. Brenkovo igró »Koroški tihotapci«. Snov je zajeta iz težkega življenja in hudih bojov, ki jih bijejo po vojni naši nesrečni koroški bratje za svoj jezik in za svojo zemljo. Dejanje je jako napeto in se razvija zelo zanimivo, zato bo dosegla igra na vsakem odru gotovo prav lep uspeh, razen tega se pa vzbuja z njo tudi med našim kmetiškim ljudstvom zanimanje in razumevanje za težko usodo naših bratov onostran Karavank. Ker je igra jako lahko vprizorljiva (zahteva le hišo in gozd v gorah), jo našim odrom najtopleje priporočamo. Naša dolžnost je, da vprizarjamo predvsem domača dela, zato smo prepričani, da bo šla ta lepa igra letos po vseh naših odrih. Naroča se pri založnici (cena 20 Din).

Iz našega Narodnega gledališča. Naši podeželski odri se že davno ne zadovoljujejo več s plehkimi burkami in sličnim blagom iz nekdanje čitalniške dobe častiljivega spomina, temveč pogumno segajo vedno višje in vedno globlje. Že pred več leti so začeli marsikje uspešno poskušati celo z operami in operetami, a največji

dramatični pisatelj Shakerspeare je tudi mnogim našim podeželskim odrom ljub znanec. Po večih krajih so že namreč igrali njegovo »Komedijo zmešnjav«. »Beneškega trgovca« in druge, največkrat so pa posegali tudi podeželski odri po največjem in najtežjem Shakerspearejevem edlu »Hamlet« in kolikor smo dobili poročila, tudi jako uspešno. Nešteto ambicioznih podeželskih igralcev in režiserjev bo zato gotovo jako razveselila vest, da igrajo sedaj to znamenito delo v novem prevodu, novi inscenacije in popolnoma novi režiji tudi v našem Narodnem gledališču, kjer žanje z g. Kraljem in Debycem v naslovni vlogi še mnogo večje uspehe kot pred leti z Rogozem. Igralce in režiserje zato živo opozarjamo na te uprizoritve, naj si jih ne zamude ogledati, ker se bodo naučili jako veliko. Tak obisk predstave v našem Narodnem gledališču bo zanjo neprimerno naporejša in uspešnejša šola kot še tolik trud pri skušnjah.

Iz radijskega zvočnika

Spremembe pri našem radiju. Na mnoga vprašanja, kako je sedaj z našim radijem, odgovarjamo naslednje:

Ljubljanska radio oddajna postaja je državna last. L. 1928, jo je izročila država za 15 let v najem ljubljanski Prosvetni zvezi, ki je investirala za opremo študija in nakup drugih potrebščin nad 1 milijon dinarjev. Ker je bila pa P. Z. z odlokom z dne 17. februarja t. l. razpuščena, je pripadla seveda tudi postaja nazaj državi. Ker se je P. Z. proti razpustu pritožila in pritožba doslej še ni rešena, seveda tudi vprašanje radija ne more biti rešeno. Ako bo razpust potrjen, potem pripadejo vse investicije, oprema študija itd. pravnemu dediču P. Z. to je ljubljanskemu knežokofijskemu ordinarijatu, a država bo seveda lahko izročila vodstvo radija, komur bo hotela. Za to se potegujejo že sedaj več interesentov. Če bo pa pritožba proti razpustu P. Z. ugodno rešena, potem ostane seveda vse pri starem.

Dokler se torej to vprašanje ne reši, je bil postavljen radiju nekak komisariat treh gospodov, ki je prevzel vodstvo postaje, v ostalem je pa ostalo doslej še vse pri starem. Vspored vodi in določa še vedno stari programski odbor z g. Vinikom Zorom na čelu in tudi vse drugo osebje je ostalo na svojih mestih, le g. prof. Niko Kuret, ki je vodil pogovore s poslušalci, je bil zamenjan s prof. Prezljem. Ako se izvrše kake nadaljnje izpremembe, bomo takoj poročali.